

Jordbruksutskottets betänkande

1983/84:15

om vissa ekonomisk-politiska åtgärder, m. m. (prop. 1983/84:40 bilaga 7)

I detta betänkande behandlas

dels proposition 1983/84:40 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde (bilaga 7), i de delar propositionen avser åtgärder inom utskottets beredningsområde,

dels med anledning härav väckta motioner.

Propositionen

I proposition 1983/84:40 bilaga 7 har regeringen (jordbruksdepartementet), såvitt nu är i fråga, föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad i propositionen anförts om finansieringen av skördeskadestyddets administration för budgetåret 1984/85,
2. godkänna vad i propositionen förordats om en minskning av anslaget Stöd till miljöskyddsteknik, m. m.,
3. bemyndiga regeringen att besluta föreskrifter om avgift för kostnader i samband med tillståndsprövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen i enlighet med vad i propositionen förordats samt medge att regeringen överlåter åt förvaltningsmyndighet att meddela bestämmelser om sådan avgift,
4. bemyndiga regeringen att besluta föreskrifter om täktverksamhet i enlighet med vad i propositionen förordats samt medge att regeringen överlåter åt förvaltningsmyndighet att meddela bestämmelser om sådan avgift.

I bilaga 7 läggs också fram förslag om höjning av skogsvårdsavgiften från 5 till 8 % av skogsbruksvärdet. Propositionen behandlas i denna del av skatteutskottet.

I övrigt redovisas vissa uttalanden av jordbruksministern rörande nödvändigheten att inom förevarande avsnitt av statsverksamheten genomföra olika besparingar eller avgiftshöjningar och om inriktningen av de olika åtgärderna m. m. De besparingsåtgärder som berörs i propositionen faller delvis inom regeringens eget kompetensområde. Andra kommer att tas upp i budgetpropositionen 1984 eller i annat sammanhang.

De mest omfattande besparingsåtgärderna beräknas ske på jordbruksprisregleringens område. Genom borttagande av livsmedelssubventionerna på kött, fläsk och ost fr. o.m. den 1 december 1983 varvid också inräknas vissa delar av pristillägget på får- och lammkött beräknas en minskad statsutgift av ca 850 milj. kr. för helår, varav ca 500 milj. kr. för innevarande budgetår.

Övriga förslag till besparingar eller avgiftsbeläggningar inom jordbruksdepartementets område beräknas tillföra statsbudgeten en sammanlagd nettoinkomst av drygt 300 milj. kr. för helår. Därav utgör ca 120 milj. kr. beräknade inkomster genom avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen och genom täktavgifter. Ett motsvarande belopp beräknas tillföras statsbudgeten genom en särskild miljöavgift på bekämpningsmedel och handelsgödsel. Andra åtgärder som redovisas i föreliggande propositionsbilaga avser minskad kreditgivning till vissa större markförvärv för jordbrukets rationalisering, ändrad finansiering av skörde-skadeskyddets administration för nästa budgetår samt reduktion av statens kostnader för salmonellabekämpningen.

Motionerna

I motion 1983/84:56 av Elving Andersson och Kjell Mattsson (båda c) yrkas att riksdagen beslutar att verksamheten inom vattenbruket (fisk-, mussel-, skaldjurs- och algodlingar) undantas från den föreslagna avgiften för prövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen.

I motion 1983/84:59 av Lennart Nilsson m. fl. (s) yrkas att riksdagen uttalar att avgifter för kontroll enligt miljöskyddslagen på vattenbruksområdet bör kunna nedsättas eller efterges.

I motion 1983/84:86 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkande 22), att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ytterligare minskning av livsmedelssubventionerna med 150 milj. kr.

I motion 1983/84:93 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (m) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 1-4, 6-8).

1. att riksdagen uttalar att den mark som skall utförsäljas från jordfonden, som en följd av minskningen av fondens rörliga kredit, i första hand skall erbjudas enskilda förvärvare.

2. att riksdagen uttalar att livsmedelssubventionerna bör minskas med 1 035 milj. kr.,

3. att riksdagen uttalar att fortsatta minskningar av livsmedelssubventionerna som sker måste föregås av analyser av effekterna på såväl konsumtion som produktion,

4. att riksdagen godkänner regeringens förslag till finansiering av skörde-skadeskyddets administration för budgetåret 1984/85, samt att riksdagen hos regeringen begär förslag till nytt skörde-skadeskydd,

6. att riksdagen beslutar att miljöavgift endast skall avse kostnader för tillstånds- eller koncessionsgivning,

7. att riksdagen beslutar att årliga miljö- och täktavgifter ej skall införas,

8. att riksdagen avslår regeringens förslag rörande införande av avgift på bekämpningsmedel och handelsgödsel.

I motion 1983/84:98 av Kerstin Ekman och Kenth Skårvik (båda fp) yrkas

1. att riksdagen beslutar att undanta havsbruket för fiske- och musselodling från de miljöavgifter som kan drabba denna verksamhet enligt proposition 1983/84:40.

2. att riksdagen beslutar göra en översyn så att inte de administrativa rutinerna blir alltför komplicerade och kostnadskrävande för den berörda myndigheten.

I motion 1983/84:99 av Jens Eriksson och Siri Häggmark (båda m) yrkas att riksdagen beslutar att undanta fisk- och musselodling från skyldigheten att erlägga miljövårdsavgift.

I motion 1983/84:100 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c) yrkas, såvitt nu är i fråga (yrkandena 37-38, 40-44).

37. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om markförvärv för jordbrukets rationalisering.

38. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag om minskning av livsmedelssubventionerna.

40. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar.

41. att riksdagen begär att regeringen till riksdagen återkommer med förslag om avgift för prövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen.

42. att riksdagen begär att regeringen till riksdagen återkommer med förslag om täktavgift.

43. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljöavgifter på bekämpningsmedel.

44. att riksdagen beslutar avvisa regeringens förslag om handelsgödselavgift.

I motion 1983/84:103 av Birgitta Hambræus (c) yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att miljöavgifter på handelsgödsel och bekämpningsmedel bör återföras till jordbruket.

I motion 1983/84:131 av Gunhild Bolander och Martin Olsson (båda e) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om vikten av att behålla livsmedelssubventioner och pristillägg för lamm- och fårkött på nuvarande nivå.

I motion 1983/84:152 av Lars Werner m. fl. (vpk) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om slopandet av livsmedelssubventionerna.

Inkomna skrivelser m. m.

I en framställning den 16 november 1983 till jordbruksutskottet kritiserar Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) i propositionen redovisade överväganden i frågan om en reduktion av statens kostnader för salmonellabekämpningen. LRF hävdar att nuvarande ersättningsbestämmelser för salmonella kraftigt bidragit till Sveriges, internationellt sett, mycket goda salmonellaläge och att nuvarande statliga salmonellaersättning är ett billigt alternativ som

garanterar konsumenterna livsmedel fria från salmonella.

LRF anser att riksdagen skall avvakta resultatet av nu insatta åtgärder mot salmonella innan man ändrar ersättningsbestämmelserna.

I en skrivelse den 18 november 1983 begär Orust kommunfullmäktige att jordbruksutskottet i sitt förslag till riksdagen förordar att havsbruk undantas från avgift. Fullmäktige vill även påtala vikten av att musselodling och fiskodling undantas helt från avgifter. Ett alternativ där avgiften nedsätts eller borttas efter särskild prövning kommer endast att öka och ytterligare försvåra handläggningen av ärenden inom havsbruk.

I till utskottet ingivna promemorior har vidare naturvårdsdirektörerna i Göteborgs och Bohus län samt Älvsborgs län anfört synpunkter på konstruktionen av i proposition 1983/84:40 förordade avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen.

Utskottet

Proposition 1983/84:40 om vissa ekonomisk-politiska åtgärder m. m. innehåller en rad förslag som syftar till att begränsa statens utgifter och förstärka statsinkomsterna. De budgetförstärkande åtgärder som föreslås innefattar såväl utgiftsnedskärningar som avgifts- och skattehöjningar. I detta betänkande behandlar utskottet de synpunkter eller förslag som framförs i bilaga 7 och som rör jordbruksdepartementets verksamhetsområde, dock med undantag för vad som anförs beträffande ändring av skogsvårdsavgiften. Denna fråga behandlas av skatteutskottet (SkU 1983/84:12).

Utskottet behandlar i det följande de frågor som tas upp i propositionen och i de till dessa hänförliga motionsyrkandena enligt den i propositionen gjorda dispositionen.

Markförvärv för jordbrukets rationalisering. Lantbruksstyrelsen disponerar sedan budgetåret 1978/79 en särskild rörlig kredit för större förvärv av mark som utbudits till försäljning huvudsakligen från olika skogsföretag. För år 1984 uppgår krediten till 150 milj. kr. och skall enligt riksdagens beslut successivt avvecklas (prop. 1982/83:100 bil. 11, JoU 24, rskr 204). Mark som därvid försäljs skall i första hand erbjudas domänverket. På de medel som tas i anspråk utgår ränta efter räntefot som fastställs av riksgäldskontoret. Räntekostnaderna belastar anslaget Bidrag till jordbrukets rationalisering m. m.

Försäljningen av skogsmark har skett i sådan takt att kreditbehovet vid utgången av år 1983 bedöms väsentligt understiga 150 milj. kr. Med hänvisning till bl. a. behovet av utgiftsbegränsningar i statsbudgeten och den positiva försäljningsutvecklingen för ifrågavarande skogsmark bör enligt jordbruksministerns mening krediten nu kunna minskas kraftigt. Samtidigt bör krediten löpa på budgetår i stället som f. n. per kalenderår.

Enligt jordbruksministerns mening borde det vara möjligt att från

lantbruksstyrelsens sida påskynda vidareförsäljningen av ifrågavarande skogsmark i en sådan takt att en rörlig kredit på 75 milj. kr. är tillräcklig för budgetåret 1984/85. För helt budgetår räknat innebär detta en besparing med 10–11 milj. kr. i räntekostnader. Jordbruksministern avser att återkomma till frågan i sin anmälan till budgetpropositionen 1984.

Utskottet anser i likhet med jordbruksministern att lantbruksstyrelsen bör kunna påskynda vidareförsäljningen av ifrågavarande skogsmark så att en rörlig kredit på 75 milj. kr. bör vara tillräcklig för nästa budgetår. Som framgår av det föregående innebär detta en besparing med 10–11 milj. kr. i räntekostnader. Vad nu sagts innebär att utskottet inte delar den i centerpartimotionen 100 av Thorbjörn Fälldin m. fl. uttryckta uppfattningen att den rörliga krediten skall hållas kvar på nuvarande nivå. Något uttalande från riksdagens sida i denna riktning kan utskottet sålunda inte ställa sig bakom. Motionen avstyrks alltså härvidlag (del av yrkande 37).

Likaså avstyrker utskottet det i samma motionsyrkande liksom det i den moderata kommittémotionen 93 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (yrkande 1) framförda kravet på ett riksdagsuttalande av innebörd att den inköpta skogsmarken i första hand borde överföras i enskilda brukares ägo. Utskottet vill crinra om att riksdagen så sent som i våras (JoU 1982/83:24) uttalade sig för att ifrågavarande skogsmark i första hand borde erbjudas domänverket. Avsikten härmed var inte, som bl. a. också betonades av jordbruksministern i svar på fråga i riksdagen den 1 februari 1983, att hindra enskilda jord- och skogsbrukare, som var i behov av kompletterande skogsmark, att köpa sådan. Rationaliseringsfastigheter borde enligt de allmänna riktlinjerna för jordbrukets och skogsbrukets strukturrationalisering och med hjälp av jordfonden användas till sådan komplettering. Riksdagens uttalanden syftade liksom jordbruksministern på de samlade större utbud av fastigheter som kan komma från skogsbolag. I dessa fall borde domänverket i första hand ha möjlighet att köpa. Om önskemål om köp från verkets sida i ett sådant fall inte förelåg, borde givetvis enskilda jord- och skogsbrukare kunna förvärva mark.

Några skäl för riksdagen att nu ändra uppfattning i berörda hänseende föreligger enligt utskottets mening ej.

Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Under rubricerade anslag anvisas medel för olika prisreglerande åtgärder. Från anslaget bestrids kostnaderna för livsmedelssubventioneringen. Vidare utgår medel till låginkomststatsningen, avbytarverksamheten och andra sociala satsningar inom jordbruket samt medel som ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen. Från anslaget bestrids även vissa kostnader för prisutjämning.

Livsmedelssubventionerna utgår f. n. på konsumtionsmjölk, ost, kött och fläsk till ett sammanlagt belopp av ca 3 300 milj. kr. beräknat utifrån konsumtionen under budgetåret 1982/83. Härav avser ca 2 450 milj. kr.

konsumtionsmjölk, ca 270 milj. kr. ost, ca 480 milj.kr. kött och ca 100 milj. kr. fläsk. Utöver dessa direkta subventioner på produkter utgår av budgetmedel 435 milj. kr. till låginkomstsatsning m. m. inom jordbruket samt 65 milj. kr. som ersättning för införselavgiftsmedel utanför fördelningsplanen. Av det sistnämnda beloppet används 55 milj. kr. för sänkning av partipriset på konsumtionsmjölk och 10 milj.kr. för pristillägg för får- och lammkött. De totala livsmedelssubventionerna uppgår därmed till ca 3 800 milj.kr.

I propositionen anmäler jordbruksministern sin avsikt att föreslå regeringens att subventionerna på kött, fläsk och ost helt tas bort fr. o. m. den 1 december 1983. I förslaget inräknas även den del av pristillägget på får- och lammkött som bestrids från statsbudgeten. Totalt kalkylerar jordbruksministern med en minskad utgift av ca 850 milj.kr. beräknat på helår under anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Belastningen på anslaget kan till följd av den minskade subventioneringen beräknas minska med ca 500 milj.kr. för innevarande budgetår.

I motioner riktas – om än från olika utgångspunkter – allvarliga invändningar mot de i propositionen förebådade åtgärderna.

Såväl centerpartiet som vänsterpartiet kommunisterna avvisar i sina partimotioner, motionerna 100 (yrkande 38) av Thorbjörn Fälldin m. fl. resp. 152 av Lars Werner m. fl. den förordade neddragningen av subventionerna. Enligt motion 100 kommer neddragningen i en tid då utrymme härför varken finns i inkomster hos barnfamiljer eller hos jordbrukare och livsmedelsindustri. Enligt motion 152 är det i propositionen förordade slopandet av livsmedelssubventionerna helt oacceptabelt, då det på direkt sätt drabbar de ekonomiskt svaga grupperna i vårt samhälle.

I partimotion från folkpartiet, motion 86 av Jan-Erik Wikström m. fl. (yrkande 22), och i kommittémotionen 93 från moderata samlingspartiet av Arne Andersson i Ljung m. fl. (yrkande 2) ansluter sig motionärerna till förslaget att livsmedelssubventionerna bör minskas men anser att regeringens intentioner härvidlag är otillräckliga. Folkpartiet, som anser att även resterande livsmedelssubventioner på mjölken bör avskaffas, föreslår att regeringen nu även slopar en mindre del av mjölksubventionerna, så att den totala effekten blir 1 miljard kronor i besparingar i stället för föreslagna 850 milj.kr. I den moderata motionen erinras om att man från detta partis sida i samband med den senaste höjningen av livsmedelssubventionerna motsatte sig denna förändring. Vid detta tillfälle föreslog moderata samlingspartiet att subventionerna skulle minska med 1 035 milj. kr. Enligt motionärernas mening understryker den fortgående försämringen av vårt lands ekonomi nödvändigheten av de besparingar de tidigare föreslagit och de vidhåller därför sitt tidigare krav. Samtidigt framhålls i den moderata motionen att det är angeläget att riksdagen uttalar att fortsatt begränsning av livsmedelssubventionerna föregås av analyser av de konsekvenser som sådana begränsningar får. Analyserna måste avse effekter på såväl konsumtion som produktion.

I motion 131 av Gunhild Bolander och Martin Olsson (båda c) tas särskilt sikte på den inverkan de minskade subventionerna m. m. får på fårskötseln. Motionärerna pekar på att fårskötseln i många fall utgör ett alternativ till andra driftsformer inom jordbruket. Från jordbruksnäringens synpunkt är det enligt motionärernas mening värdefullt att fårskötseln kan utgöra ett alternativ till annan djurhållning, särskilt eftersom det inte föreligger någon risk för överskott på lamm- och fårkött. Enligt motionen pekar beräkningar gjorda av LRF på att i propositionen förordade åtgärder i fråga om lamm- och fårkött skulle medföra en höjning av partipriset om ca 4 kr. per kg. Denna prishöjning som blir högre i konsumentledet torde i hög grad påverka konsumtionen av lamm- och fårkött och därmed försämra förutsättningarna för produktionen. Motionärerna anför att det är viktigt att en sådan försämring av förutsättningarna för fårskötseln förhindras. Enligt deras mening bör därför riksdagen ge regeringen till känna att subventioner och pristillägg på lamm- och fårkött bör behållas på nuvarande nivå.

Utskottet finner för sin del inte anledning till erinran mot i propositionen gjorda uttalanden under förevarande punkt, vare sig när det gäller tidpunkten för sänkningen av livsmedelssubventionerna eller när det gäller omfattningen och inriktningen av utgiftsbegränsningarna. Som anføres i propositionen kan regeringen själv besluta härom. Utskottet anser i likhet med jordbruksministern att det är av vikt att begränsningarna får effekt så snart som möjligt.

Vad utskottet här anfört innebär att utskottet avstyrker motionerna 86 yrkande 22, 93 yrkande 2 och 100 yrkande 38 samt motion 152.

Likaså anser utskottet att motion 131 mot angiven bakgrund bör lämnas utan ytterligare åtgärd.

Sådana analyser rörande effekterna på konsumtion och produktion av gjorda begränsningar av livsmedelssubventionerna som begärs i motion 93 bör falla inom ramen för 1983 års livsmedelskommittés fortsatta arbete. Något särskilt uttalande från riksdagens sida av det slag som efterlyses i yrkande 3 i motionen synes mot bakgrund härav inte erforderligt. Yrkandet avstyrks därför.

Administration av permanent skördeskadeskydd m. m. På statsbudgeten för innevarande budgetår har anvisats ett förslagsanslag av 37 964 000 kr. för administration av permanent skördeskadeskydd m. m. Härav utgör 20,8 milj.kr. medel för de objektiva skördeuppskattningarna och 4 milj.kr. medel för skördeskadeskyddets tekniska administration. De objektiva skördeuppskattningarna används förutom för skördeskadeskyddet även för den löpande statistikproduktionen på jordbruktets område.

I promemorian (Ds Jo 1983:8) Skördeskade försäkring har lagts fram förslag rörande skördeskadeskyddets framtida utformning. Promemorian har remissbehandlats. I avvaktan på att regeringen tar ställning i denna fråga förordar jordbruksministern i syfte att nedbringa statsutgifterna för nästa budgetår att kostnaderna för skördeskadeskyddets administration bestrids

med medel ur skördeskadefonden.

Utskottet har inte något att erinra mot jordbruksministerns förslag och föreslår därför att riksdagen godkänner vad denne anfört om finansieringen av skördeskadskyddets administration för budgetåret 1984/85.

Enligt uttalande i propositionen avser jordbruksministern att återkomma till frågan om skördeskadskyddets framtida organisation i sin anmälan till budgetpropositionen 1984. Någon särskild framställning härom från riksdagens sida, vilket begärs i motion 93 (m) yrkande 4, behövs således ej. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar. Jordbruksministern tar under detta avsnitt upp vissa frågor om statens utgifter för att bekämpa salmonella hos husdjur. I propositionen erinras sålunda om att riksdagen under våren 1983 antog en ny lag om bekämpande av salmonella hos djur, vilken träder i kraft den 1 januari 1984. Den viktigaste nyheten är att alla som yrkesmässigt driver verksamhet för uppfödning av fjäderfä till slakt blir skyldiga att låta kontrollera djuren med avseende på salmonella.

Staten är inte lagligen skyldig att svara för kostnader eller förluster som drabbar djurägare vid myndighetsingripande med stöd av salmonellalagstiftningen. Ersättningsreglerna syftar i första hand till att i skäligen omfattning mildra de ekonomiska konsekvenserna som en salmonellainfektion kan innebära för de enskilda djurägarna. I samband med lagstiftningsärendet anmäldes att ersättningsbestämmelserna skulle ses över. Såväl jordbruksministern som riksdagen ansåg det vara rimligt att bestämmelserna ändras så att staten får bära en mindre andel av kostnaderna för salmonellabekämpningen än f. n.

Jordbruksministern återkommer nu till frågan och framhåller att en reduktion av statens kostnader för salmonellabekämpningen enligt hans mening bör åstadkommas genom att utgifterna för ersättningen till djurägarna och bidraget till veterinärmedicinska laboratorier skärs ned. Detta bör ske på så sätt att ersättning av statliga medel för nedslaktade djur, andra kostnader och driftförluster framdeles inte utgår till djurägare för vars produktion det finns möjligheter att ordna ett tillräckligt försäkringsskydd till rimliga kostnader. Jordbruksministern anser att den förutsättningen föreligger fr. o. m. den 1 juli 1984 i fråga om slaktkycklings- och slaktnötsproduktionen. Undantag bör göras för de minsta besättningarna. För övrig djurhållning beträffande vilka krav på försäkring f. n. inte kan ställas bör ersättning från staten lämnas också i fortsättningen. Den nuvarande ersättningsnivån bör emellertid sänkas så att högst 70 % av de aktuella kostnaderna och förlusterna täcks med statsmedel.

Statligt bidrag utgår f. n. till veterinärmedicinska laboratorier för den sjukdomsövervakning – främst vad gäller salmonellainfektion – som normalobduktionerna utgör vid dessa laboratorier. Salmonellaundersökningar av slaktkycklingar i samband med den frivilliga salmonellakontrollen svarar för över 90 % av bidragsbeloppen. Genom den nya lagen om bekämpande av

salmonella hos djur blir salmonellakontroll obligatorisk i slaktkycklingsbesättningar. I samband härmed bör enligt propositionen djurägarna i fortsättningen få stå för kostnaderna för laboratorieundersökningarna i samband med denna obligatoriska kontroll.

För riksdagens information nämner jordbruksministern att han ämnar föreslå regeringen att besluta om nya föreskrifter och regler i överensstämmelse med nyss redovisade riktlinjer.

Utskottet finner för sin del ingen anledning till erinran mot vad jordbruksministern anfört i nu ifrågavarande avseende. Vad gäller frågan om möjligheterna att införa ett försäkringsskydd för den specialiserade slaktnötsproduktionen krävs härför, som jordbruksministern anför, att de besättningar som skall försäkras skall anslutas till en hälsokontroll. Som framgår av propositionen finns i fråga om slaktnötsbesättningar långt framskridna planer på att införa en organiserad hälsokontroll för vilken Sveriges slakteriförbund avser att stå som huvudman. Någon anledning för riksdagen att nu göra något särskilt uttalande i ämnet synes inte föreligga. Framställningen härom i motion 100 (c) yrkande 40 bör således inte föranleda någon ytterligare åtgärd.

Stöd till miljöskyddsteknik, m. m. Från anslaget utgår bidrag till anläggningar för utprovning av nya tekniska metoder inom miljöskyddsområdet liksom, under vissa förutsättningar, bidrag för återvinning av eller annan behandling av avfall, m. m.

Förevarande bidrag tillkom i samband med att de generella statsbidragen till byggande av kommunala avloppsreningsverk upphörde med utgången av budgetåret 1980/81. Efterfrågan på bidrag har emellertid inte varit av den omfattningen som tidigare antagits. Anslaget bör därför enligt propositionen kunna minskas med 23 milj. kr. från 63 till 40 milj. kr. fr. o.m. budgetåret 1984/85.

Utskottet har ingen erinran mot förslaget och hemställer därför att riksdagen godkänner detsamma.

Avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen. Regeringen begär i propositionen bemyndigande av riksdagen att besluta föreskrifter om avgift för kostnader i samband med tillståndsprovning och tillsyn enligt miljöskyddslagen (ML) samt medgivande att överlåta åt förvaltningsmyndighet att meddela bestämmelser om sådan avgift. Utgångspunkten för avgiftsbeläggningen är att avgifterna skall täcka koncessionsnämndens, länsstyrelsernas och naturvårdsverkets kostnader i samband med provningen enligt ML liksom kostnaderna för myndigheternas tillsyn. Vidare bör avgifterna finansiera kostnaderna för sådana undersökningar vid naturvårdsverket som behövs som underlag för provning och tillsyn. Den kostnad som sålunda skall finansieras med avgifter beräknas uppgå till ca 105 milj. kr. i 1983 års pris- och löneläge. Avgiftsnivån bör enligt förslaget omprövas årligen.

Enligt jordbruksministerns mening bör avgifterna så långt möjligt utgå i förhållande till den tid som åtgår för hantering av de enskilda ärendena. Vid

såväl provning som tillsyn bör timkostnaden debiteras för den tid som läggs ned på ärendet vid koncessionsnämnden och länsstyrelsen. Koncessionsnämnden och länsstyrelserna bör kunna nedsätta eller efterge avgiften om särskilda skäl föreligger. Avsikten är att avgifterna skall administreras av koncessionsnämnden och länsstyrelserna. I de fall länsstyrelsen efter åtagande av en kommun överlåtit åt miljö- och hälsovårdsnämnden att utöva tillsyn bör avgift tas ut enligt samma grunder som för länsstyrelsens tillsyn.

Riksrevisionsverket, länsstyrelsens organisationsnämnd och naturvårdsverket bör enligt propositionen få i uppdrag att närmare utforma avgiftstaxan.

Skyldigheten att betala avgifter för provning och tillsyn enligt ML bör gälla från och med den 1 juli 1984.

Principen att avgifter bör kunna tas ut för åtgärder i samband med provning av frågor rörande tillstånd e. d. enligt ML har inte mött någon invändning i de väckta motionerna. Däremot motsätter sig moderata samlingspartiet i kommittémotionen 93 att avgift även skall gälla en fortlöpande myndighetstillsyn. Enligt motionen är tillsyn av en lag en normal del av ett myndighetsutövande som det allmänna skall bekosta. Motionärerna yrkar i överensstämmelse härmed på att riksdagen beslutar att miljöavgift endast skall avse kostnader för tillstånds- eller koncessionsgivning och att årliga miljöavgifter ej skall införas. Motion 93 avser i angivna hänseende såväl avgifter för provning och tillsyn enligt ML som i följande avsnitt behandlade täktavgifter (yrkandena 6 och 7).

När det gäller avgiftssystemets allmänna utformning konstaterar centerpartiet i sin partimotion 100 att regeringen i propositionen frångått naturvårdsverkets förslag om ett förenklat administrativt system för uttag av avgiften. Enligt motionärernas mening finns mycket oklart i regeringens förslag till avgiftsuttag. Mot denna bakgrund bör riksdagen begära att regeringen återkommer med ett nytt mera genomarbetat förslag (yrkande 41).

Även naturvårdsdirektörerna i Göteborgs och Bohus län samt i Älvsborgs län har i till utskottet ingivna promemorior riktat vissa invändningar mot utformningen av det föreslagna avgiftssystemet. Det påpekas att systemet kommer att bli tungrott och kostnadskrävande.

Vidare medför förslaget enligt naturvårdsdirektörerna bl. a. en överflyttning av kostnaderna från större till mindre företag i förhållande till naturvårdsverkets förslag (som bl. a. innebär att avgift tas ut med schablonbelopp, differentierat bl. a. efter typ av verksamhet m. m.).

I fyra motioner, 56 av Elving Andersson och Kjell Mattsson (båda c), 59 av Lennart Nilsson m. fl. (s), 98 av Kerstin Ekman och Kenth Skårvik (båda fp) och 99 av Jens Eriksson och Siri Häggmark (båda m) uttrycks allvarliga farhågor för att det förordade avgiftssystemet skall bli en alltför tung börda att bära för vissa mindre verksamheter. I motionerna pekas särskilt på vattenbruket, som är den samlande benämningen på fisk-, mussel-, skal-

djurs- och algodling. Sådana odlingar samt andra verksamheter med anknytning till havsbruk är enligt motionerna framtidsnäringar som kommer att få stor betydelse för sysselsättningen i skärgårds- och glesbygdsområden. Därför är det viktigt att avgifter inte försvårar nyetablering och utveckling av näringen. Mot denna bakgrund yrkas i motionerna att eventuella avgifter på vattenbrukets område bör nedsättas eller efterges. I motion 98 framhålls i sammanhanget att systemet vid starten måste bli mindre administrativt krävande.

För egen del vill utskottet anföra följande. Som anförs i propositionen är prövning och tillsyn enligt ML en viktig del i en aktiv miljöpolitik. Kostnaderna vid berörda myndigheter för denna kontrollverksamhet är stora, ca 100 milj. kr. per år. Det är rimligt att dessa kostnader betalas av dem som utövar den verksamhet som kontrolleras. Samtidigt är det angeläget att ett avgiftssystem utformas så att miljövårdsarbetet kan bedrivas så rationellt och effektivt som möjligt och så att negativa följder undviks.

Utskottet delar jordbruksministerns uppfattning att detta bör kunna åstadkommas. Utskottet förordar därför att det införs ett avgiftssystem som innebär att sådana kostnader som hänför sig till myndigheternas arbete med prövning och tillsyn enligt ML betalas av den verksamhet som förorsakar arbetet.

För sin del ansluter utskottet sig till den avvägning som regeringen har gjort vad gäller de kostnader som skall finansieras med avgifter. Detta innebär att utskottet inte delar den i motion 93 (m) framförda åsikten att det årliga tillsynsarbetet bör undantas från avgiftsbeläggning. Motionen avstyrks således i dessa delar (yrkandena 6 och 7).

Utskottet anser i likhet med jordbruksministern att man bör välja en form för avgiftsuttag som innebär att man så långt möjligt upprätthåller sambandet mellan avgiftens storlek och kostnaden för myndighetens arbete med prövning och tillsyn i varje enskilt fall. Enligt utskottets mening bör den form för avgiftsuttag som regeringen valt och som innebär att avgift tas ut i förhållande till den tid som åtgår för hantering av de enskilda ärendena kunna godtas.

Som anförs i propositionen är det angeläget att i största möjliga utsträckning begränsa riskerna för att ett avgiftssystem får negativa miljövårdseffekter. Bl. a. är det viktigt att systemet ges en sådan utformning att kontakter mellan företag och myndigheter inte motverkas. Vidare bör som nämnts koncessionsnämnden och länsstyrelserna, som skall administrera avgifterna, kunna nedsätta eller efterge avgift om särskilda skäl föreligger. Enligt utskottets mening bör det vara möjligt att utforma de närmare avgiftsbestämmelserna så att avgifterna inte lägger orimliga bördor på och därigenom förhindrar uppkomsten av exempelvis sådan verksamhet som vattenbruk o. d., som omnämns i ett antal motioner. Som där anförs kan sådan verksamhet bl. a. få stor betydelse för sysselsättningen i vissa glesbygder. Det är därför viktigt att avgiftssystemet inte utformas så att avgifterna

försvårar nyetablering och utveckling av verksamhet av ifrågavarande slag.

Utskottet förordar att riksdagen lämnar regeringen begärda bemyndiganden att besluta om avgifter för prövning och tillsyn enligt ML i enlighet med vad utskottet här anför.

Givetvis kan det inte uteslutas att ett avgiftssystem av det slag som här förordas i ett inledningsskede kan komma att behäftas av vissa brister som först visar sig när verksamheten varit i gång någon tid. Utskottet utgår från att regeringen och berörda myndigheter har sin uppmärksamhet riktad på hithörande problem.

Med det anförda hemställer utskottet att riksdagen avslår motion 100 (c) yrkande 41.

Enligt utskottets mening bör riksdagen även lämna motionerna 56 (c), 59 (s), 98 (fp) och 99 (m) utan ytterligare åtgärd.

Täktavgifter. Under denna rubrik föreslår jordbruksministern att en täktavgift nu bör införas för att finansiera samhällets kostnader för prövning och tillsyn av täktverksamheten. Avgiften skall enligt förslaget täcka naturvårdsverkets och länsstyrelsernas kostnader för prövningen av tillståndsärenden och tillsyn över täkterna liksom kostnaderna för grusinventering och för administration av avgiftssystemet. De kostnader som sålunda bör finansieras genom avgifter kan nu beräknas till ca 16 milj. kr. per år. Avgiften för varje ny täkt bör bestämmas genom ett enda avgiftsbeslut som fattas i samband med tillståndsprövningen. Avgiftens storlek bör göras beroende av den mängd material som totalt får tas ut ur en täkt och följaktligen utgå med visst öretal per ton tillståndsgivet material. Ett system med avgiftsklasser bör tillämpas och stora avgifter bör få periodiceras över ett antal år. Med hänsyn till att kostnader uppkommer också för tillsyn av sådana täkter som finns vid avgiftssystemets införande, bör en avgift tas ut även för dessa. Avgiften bör beräknas med hänsyn till antalet år som brytningen får ske enligt täkttillståndet efter det att avgiftssystemet införts. Täktavgifterna, som bör kunna nedsättas eller efterges om det finns särskilda skäl, bör administreras av länsstyrelsen.

Utskottet biträder jordbruksministerns förslag att en täktavgift nu bör införas och att ett avgiftssystem utarbetas i överensstämmelse med de riktlinjer som anges i propositionen. Som där sägs är det väsentligt att avgiftssystemet ges en så enkel utformning som möjligt.

Utskottet delar jordbruksministerns uppfattning att frågan om avgifter på torvtäkter bör utredas vidare.

Under hänvisning till det anförda förordar utskottet att riksdagen lämnar regeringen begärda bemyndiganden att besluta om täktavgifter från den 1 juli 1984.

Utskottets ställningstagande innebär att utskottet avstyrker bifall till motion 100 (c) yrkande 42 med begäran om nytt förslag till avgiftssystem. I överensstämmelse med vad nyss anförts beträffande avgifter för prövning och tillsyn enligt ML kan utskottet ej heller biträda yrkandena i motion 93 om

att avgift endast bör avse tillståndsprövning och ej den årliga tillsynen (yrkandena 6 och 7 i återstående delar).

Miljöavgift på bekämpningsmedel och handelsgödsel. Under detta avsnitt redovisar jordbruksministern sin avsikt att senare föreslå regeringen att förelägga riksdagen förslag om lagbestämmelser om en särskild miljöavgift på bekämpningsmedel och handelsgödsel fr. o.m. den 1 juli 1984. Avsikten är att uppnå en från miljösynpunkt nödvändig minskad användning av angivna produkter.

Avgiften bör enligt jordbruksministerns mening belasta all användning av handelsgödsel och samtliga slag av bekämpningsmedel. Med hänsyn till att avgiftens syfte är att av miljöskäl minska användningen av dessa medel bör den kostnad den medför för förbrukarna inte få utgöra skäl för kompensation genom höjda konsumentpriser. Till skillnad från nuvarande handelsgödselavgift bör den nu föreslagna avgiften enligt propositionen inte heller återföras till jordbruksprisregleringen. Inte heller bör någon återbetalning av avgiftsintäkterna ske till skogsbruket, trädgårdsnäringen eller andra förbrukare av dessa medel.

Avgiften på handelsgödsel bör enligt jordbruksministern motsvara 5 % av försäljningsvärdet. När det gäller bekämpningsmedel bör avgiften utgå med 4 kr. per kg verksam substans. Statsbudgeten beräknas genom avgiften tillföras ca 120 milj. kr.

I den moderata kommittémotionen 93 avvisas förslaget om införande av avgift på bekämpningsmedel och handelsgödsel. Förslaget är enligt motionärernas mening endast en omskrivning för införande av en ny skatt (yrkande 8). Även centerpartiet avvisar i sin partimotion 100 (yrkande 44) förslaget om införande av avgift på handelsgödsel. Däremot finner motionärerna det vara motiverat med en avgift på bekämpningsmedel enligt propositionen, om medlen från avgiften används till forskning om alternativa bekämpningsmetoder. Motionärerna anser också att avgiften måste ge utrymme för kompensation (genom höjda konsumentpriser). Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna, anser motionärerna (yrkande 43). Även Birgitta Hambraeus (c) tar i motion 103 upp frågan om användningen av miljöavgifterna och framhåller att avgifterna på såväl handelsgödsel som bekämpningsmedel bör återföras till jordbruket för att användas inom jordbruksprisregleringen och forskningen.

För egen del vill utskottet ge sin anslutning till de tankegångar som kommer till uttryck under förevarande punkt i propositionen. Vad jordbruksministern anfört om införande av en särskild miljöavgift på bekämpningsmedel och handelsgödsel fr. o.m. den 1 juli 1984 föranleder sålunda ingen erinran från utskottets sida.

Detta innebär att utskottet avstyrker motion 93 (m) yrkande 8 och motion 100 (c) yrkande 44.

Med hänsyn till att den förordade miljöavgiftens syfte att av miljövårdsskäl minska användningen av ifrågakvarande medel skulle förfelas om kompensa-

tion genom höjda konsumentpriser eller återbetalning av avgiftsmedel till berörda näringar medgavs, kan utskottet inte heller förorda sådana uttalanden härom från riksdagens sida, som yrkas i motionerna 100 (c) yrkande 43 och motion 103 (c). Ifrågakvarande motionsyrkanden avstyrks alltså.

Hemställan

Med hänvisning till vad i det föregående anförts hemställer utskottet

1. beträffande *markförvärv för jordbrukets rationalisering*
  - a) att riksdagen avslår motion 1983/84:100 yrkande 37 i vad avser rörlig kredit,
  - b) att riksdagen avslår motion 1983/84:93 yrkande 1 och motion 1983/84:100 yrkande 37 i återstående del.
2. beträffande *prisreglerande åtgärder på jordbrukets område*
  - a) att riksdagen i fråga om minskningar av livsmedelssubventionerna avslår motionerna 1983/84:86 yrkande 22, 1983/84:93 yrkande 2, 1983/84:100 yrkande 38 och 1983/84:152,
  - b) att riksdagen i fråga om livsmedelssubventioner och pristilllägg på lamm- och fårkött avslår motion 1983/84:131,
  - c) att riksdagen i fråga om vissa analyser av subventioneringens effekter lämnar motion 1983/84:93 yrkande 3 utan ytterligare åtgärd,
3. beträffande *administration av permanent skördeskadeskydd m. m.*
  - a) att riksdagen godkänner vad i propositionen anförts om finansieringen av skördeskadeskyddets administration för budgetåret 1984/85,
  - b) att riksdagen lämnar motion 1983/84:93 yrkande 4 utan ytterligare åtgärd,
4. beträffande *bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar*

att riksdagen avslår motion 1983/84:100 yrkande 40.
5. beträffande *stöd till miljöskyddsteknik, m. m.*

att riksdagen godkänner vad i propositionen förordats om en minskning av anslaget Stöd till miljöskyddsteknik, m. m..
6. beträffande *avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen*
  - a) att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1983/84:93 yrkandena 6 och 7 i förevarande delar samt 1983/84:100 yrkande 41 bemyndigar regeringen att besluta föreskrifter om avgift för kostnader i samband med tillståndsprövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen i enlighet med vad utskottet förordat samt medge att regeringen överlåter åt förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter om sådan avgift,

- b) att riksdagen lämnar motionerna 1983/84:56, 1983/84:59, 1983/84:98 och 1983/84:99 utan ytterligare åtgärd,
7. beträffande *täktavgifter*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motionerna 1983/84:93 yrkandena 6 och 7 i återstående del samt 1983/84:100 yrkande 42 bemyndigar regeringen att besluta föreskrifter om täktavgift i enlighet med vad i propositionen förordats samt medge att regeringen överlåter åt förvaltningsmyndighet att meddela bestämmelser om sådan avgift,
8. beträffande *miljöavgift på bekämpningsmedel och handelsgödsel*
att riksdagen avslår motionerna 1983/84:93 yrkande 8, 1983/84:100 yrkandena 43 och 44, samt 1983/84:103.

Stockholm den 29 november 1983

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Håkan Strömberg (s), Arne Andersson i Ljung (m), Grethe Lundblad (s), Ove Karlsson (s), Hans Wachtmeister (m), Gunnar Olsson (s), Martin Segerstedt (s), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp), John Andersson (vpk), Åke Selberg (s), Jan-Eric Virgin (m), Bengt Kronblad (s) och Bertil Jonasson (c).

Reservationer

1. Markförvärv för jordbrukets rationalisering (mom. 1 a)

Einar Larsson och Bertil Jonasson (båda c) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "yrkande 37)" bort ha följande lydelse:

Utskottet finner för sin del inte att regeringen presenterat tillräckligt underlag för bedömningen att den rörliga kredit som ställs till lantbruksstyrelsens förfogande för vissa större förvärv av mark från skogsföretag skall kunna halveras under nästa budgetår. Tvärtom talar enligt utskottets mening starka skäl för att den rörliga krediten t. v. hålls kvar på nuvarande nivå. Utskottet hemställer att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet sålunda anfört. Detta innebär att utskottet ställer sig bakom det i centerpartimotionen 100 av Thorbjörn Fälldin m. fl. framförda yrkandet härom (del av yrkande 37).

dels utskottets hemställan under 1 a) bort ha följande lydelse:

1. a) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motion 1982/83:100 yrkande 37 i förevarande del anfört om storleken av den rörliga kredit som ställs till lantbruksstyrelsens förfogande för förvärv av viss skogsmark,

2. Markförvärv för jordbrukets rationalisering (mom. 1 b)

Einar Larsson (c), Arne Andersson i Ljung (m), Hans Wachtmeister (m), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp), Jan-Eric Virgin (m) och Bertil Jonasson (c) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Likaså avstyrker" och slutar med "mening ej" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill framhålla att den rörliga kredit som lantbruksstyrelsen under senare år disponerat för större förvärv av mark från domänverket och skogsbolag haft stor betydelse när det gällt att lösa likviditetsproblem för vissa skogsbolag. Samtidigt har krediten varit ett värdefullt medel i ansträngningen att förstärka de aktiva jord- och skogsbrukarnas brukningsenheter och deras utkomstmöjligheter. Genom komplettering med skog till lantbruksfastigheter förbättras lantbrukarnas möjligheter till sysselsättning och säkrare försörjningsunderlag. Detta framstår som särskilt angeläget när arbetsmarknaden är svag och möjligheter till alternativ sysselsättning i stor utsträckning saknas. Med anledning av vad nu anförs anser utskottet skäl tala för att man bör återgå till målsättningen att den mark som förvärvas med nu ifrågasatt kredit i första hand bör tillföras bestående lantbruk, eller användas för byte med andra skogsägare. Vad utskottet här anfört innebär att utskottet biträder de yrkanden i nyss angiven riktning som förs fram i centerpartimotionen 100 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (del av yrkande 37) liksom i den moderata kommittémotionen 93 av Arne Andersson i Ljung m. fl. (yrkande 1).

dels utskottets hemställan under 1 b) bort ha följande lydelse:

1. b) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motionerna 1982/83:93 yrkande 1 och 1983/84:100 yrkande 37 i förevarande del anfört om överföring av viss skogsmark i enskilda brukares ägo,

3. Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område (mom. 2 a)

Arne Andersson i Ljung (m), Hans Wachtmeister (m), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp) och Jan-Eric Virgin (m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "motion 152" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att principiella invändningar kan riktas mot en fortsatt livsmedelssubventionering i den omfattning som hittills skett. Erfarenheterna från livsmedelsområdet visar att statsmakterna måste iaktta återhållsamhet med åtgärder syftande till konstlade relationer mellan producent- och konsumentpriser. Gjorda expertutredningar rörande inkomstomfördelningseffekterna av livsmedelssubventionerna visar också att dessa subventioner från fördelningspolitisk synpunkt kan sättas starkt i fråga. Av bl. a.

angivna skäl anser utskottet att livsmedelssubventionerna på sikt bör avvecklas.

Önskvärt vore att avvecklingen kunde ske då landets ekonomiska tillväxt är stark och då jordbruksnäringen har en sund ekonomisk utveckling baserad på en god produktionsbalans. Även om sådana förutsättningar inte föreligger f. n. finner utskottet av nyss angivna skäl inte anledning till erinran mot regeringens planer på en neddragning av livsmedelssubventionerna. Enligt utskottets mening tål samhällsekonomin emellertid inte större sammanlagda kostnader till livsmedelssubventioneringen än i storleksordningen 2,8 miljarder kronor. Utskottet delar härvidlag den åsikt som kommer till uttryck i motionerna 86 (fp) och 93 (m). Detta innebär sålunda att utskottet anser att en sammanlagd utgiftsminskning av i runt tal 1 miljard kronor för helår i dagens läge är motiverad.

Vad utskottet med anledning av nyssnämnda motioner anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motion 100 (c) yrkande 38 och motion 152 (vpk) avstyrks.

dels utskottets hemställan under 2 a) bort ha följande lydelse:

2. a) att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1983/84:86 yrkande 22 och 1983/84:93 yrkande 2 samt avslår motionerna 1983/84:100 yrkande 38 och 1983/84:152.

4. Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område (mom. 2 a)

Einar Larsson (c), John Andersson (vpk) och Bertil Jonasson (c) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "motion 152" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill för sin del framhålla att livsmedelssubventionerna har visat sig vara ett bra fördelningspolitiskt instrument. Utredningen om differentierad mervärdeskatt konstaterade så sent som i oktober 1983 att livsmedelssubventionerna har verkat utjämnande mellan familjer med olika inkomster och har störst betydelse för familjer med flera barn. Samtidigt som vi vet hur angeläget det är att i dag stödja barnfamiljerna lägger regeringen ökade pålagor på dessa grupper utan någon kompensation. Utöver minskad subvention tillkommer påslag i handeln och ökade momskostnader med totalt 200 milj. kr. Höjningen av matpriserna kommer en månad före den normala höjningen som en följd av jordbruksprisregleringen. Neddragningen av livsmedelssubventionerna träder i kraft så att pensionärer inte får kompensation förrän november nästa år. Förslaget att kraftigt minska subventionerna drabbar direkt de ekonomiskt svaga grupperna i vårt samhälle.

Om minskningen av livsmedelssubventionerna genomförs kommer detta vidare att få allvarliga effekter också för livsmedelsindustrin och jordbruket.

Som ett exempel får utskottet peka på effekten för får- och lammkött. Totalt utgår 22 milj. kr., varav 0,5 milj. kr. i livsmedelssubventioner, 11,5 milj. kr. bl. a. till pristillägg och med 10 milj. kr. utgörande ersättning för införselavgiftsmedel. Ett borttagande av medlen skulle innebära höjt partipris med 4 kr./kg. Det är en höjning som drastiskt skulle påverka konsumtionen av får- och lammkött och inom vissa områden rycka undan grunden för produktionen.

Utskottet ställer sig av angivna skäl avvisande till en sänkning av livsmedelssubventionerna i nuvarande läge och hyser alltså i denna fråga samma mening som man ger uttryck för i motion 100 (c) yrkande 38 och motion 152 (vpk). Motionerna 86 (fp) yrkande 22 och 93 (m) yrkande 2 med krav på ytterligare nedskärningar av livsmedelssubventionerna avstyrks således.

dels utskottets hemställan under 2 a) bort ha följande lydelse:

2. a) att riksdagen i fråga om minskningar av livsmedelssubventionerna som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:100 yrkande 38 och motion 1983/84:152 samt avslår motionerna 1983/84:86 yrkande 22 och 1983/84:93 yrkande 2.

5. Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område (mom. 2 b)

Einar Larsson och Bertil Jonasson (båda c) anser – under förutsättning att reservation 4 inte vinner riksdagens bifall – att

dels den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Likaså anser" och slutar med "ytterligare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar den i motion 131 (c) uttryckta uppfattningen att ett borttagande av livsmedelssubventioner och pristillägg för lamm- och fårkött kommer att leda till en prisökning som i hög grad påverkar konsumtionen av ifrågavarande varor och därigenom allvarligt försämrar förutsättningarna för produktionen. Det är viktigt att en sådan försämring av villkoren för fårskötseln förhindras. Enligt utskottets mening bör riksdagen uttala sig för att subventioner och pristillägg på lamm- och fårkött behålls på nuvarande nivå.

dels utskottets hemställan under 2 b) bort ha följande lydelse:

2. b) att riksdagen i fråga om livsmedelssubventioner och pristillägg på lamm- och fårkött som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:131,

6. Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område (mom. 2 c)

Arne Andersson i Ljung (m), Hans Wachtmeister (m), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp) och Jan-Eric Virgin (m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Sådana analyser" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Utöver vad nyss anförts bör någon nedskärning av ifrågavarande subventioner inte ske förrän konsckvenserna av en avveckling av livsmedelssubventionerna blir närmare helysta. En sådan studie bör kunna ge värdefulla upplysningar om huruvida konsumenternas köpvanor förändras mot billigare och från hälsosynpunkt mindre värdefulla livsmedel. Likaså bör studien omfatta hur avsättningsutrymmet för lantbrukets livsmedelsråvaror förändras. Utskottet biträder således uttalandena härom i motion 93 (m).

dels utskottets hemställan under 2 c) bort ha följande lydelse:

2. c) att riksdagen i fråga om vissa analyser av subventioneringens effekter som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anförut med anledning av motion 1983/84:93 yrkande 3.

7. Administration av permanent skördeskadestydd m. m. (mom. 3 b)

Einar Larsson (c), Arne Andersson i Ljung (m), Hans Wachtmeister (m), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp), Jan-Eric Virgin (m) och Bertil Jonasson (c) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Enligt uttalande" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill framhålla att utskottet ser den för nästa budgetår förordade finansieringsmetoden som en engångsföreteelse, motiverad av den ansträngda statsfinansiella situationen. Enligt utskottets principiella inställning är de medel som tillskjutits skördeskadefonden, från såväl statens som från jordbruksnäringens sida, en gång för alla avsatta för skördeskadestydd. Härav följer att framtida disposition av fonden skall avse ändamål avseende skördeskadestydd. I överenskommelse om skördeskadestyddets finansiering har också ingått att staten står för skördeskadestyddets administrationskostnader. Någon ändring av dessa förhållanden bör principiellt inte ske.

Enligt utskottets mening är det djupt otillfredsställande att regeringen inte nu lämnar förslag till skördeskadestyddets framtida utformning. Denna fråga har varit föremål för utredning och överväganden under flera år varför regeringen inte torde sakna underlag för en proposition till riksdagen i ämnet. Som föreslås i motion 93 (m) yrkande 4 bör riksdagen begära att förslag till nytt skördeskadestydd snarast framläggas av regeringen.

dels att utskottets hemställan under 3 b) bort ha följande lydelse:

3. b) att riksdagen i fråga om förslag till nytt skördeskadeskydd som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:93 yrkande 4.

8. Bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar (mom. 4)

Einar Larsson och Bertil Jonasson (båda c) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "ytterligare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill framhålla att Sverige har betydligt färre sjukdomsfall på grund av salmonella hos människan än andra länder där befolkningen lever under liknande förhållanden som hos oss. Orsaken är den effektiva salmonellakontrollen i animalieproduktionen i Sverige. Riskerna med sjukdomens snabba smittspridning via livsmedel motiverar statens möjligheter att beordra utslaktning av smittade besättningar. Av humanitära och ekonomiska skäl gäller det att stoppa smittan så tidigt som möjligt. Till följd härav svarar också staten för huvuddelen av kostnaderna vid åtgärder i besättningarna. Genom vidtagande av en rad åtgärder sedan år 1979 har statens kostnader kunnat begränsas. Ytterligare kostnadsminskningar beräknas uppstå i takt med att de tidigare beslutade förebyggande åtgärderna får full verkan. Detta återspeglas bl. a. i att lantbruksstyrelsen minskat sitt äskande för salmonellaersättningar till 13 milj. kr. för budgetåret 1984/85. Det är fullt möjligt att statens kostnader kan bli ännu lägre genom de förebyggande åtgärder lantbruksstyrelsen och näringen själv vidtagit. Lantbruksstyrelsen har gjort en prognos för kalenderåret 1983 som pekar på 7,6–7,7 milj. kr. – främst på grund av åtgärder inom kycklingproduktionen. En övervältring av kostnaderna på djurägarna enligt propositionen skulle enligt utskottets mening äventyra salmonellakontrollen. Risk finns att djurägare i förekommande fall underlåter att anmäla sjukdomsfallen.

Den av regeringen förutsatta organiserade hälsokontrollen för slaktnötbesättningar, som är en förutsättning för en försäkring, finns ännu inte och är, såvitt utskottet kunnat finna, inte tekniskt möjlig att införa till den 1 juli 1984. Utskottet anser att det med försämrade ersättningsregler finns risk för att bekämpningen av salmonella inte skall bli framgångsrik. Denna oro har också livsmedelsverket och lantbruksstyrelsen gett uttryck för. Utskottet anser dock att det finns möjligheter att minska statens utgifter med 8 milj. kr., eftersom man genom den effektiva kontroll man hittills haft lyckats minska behovet av ersättning. Det är angeläget att djurägare med mindre besättningar hålls skadeslösa och att minskningen av ersättningen bli mindre än den som regeringen förutskickat.

dels utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar* att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:100 yrkande 40.

9. Avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen (mom. 6 a)

Arne Andersson i Ljung, Hans Wachtmeister, Jens Eriksson och Jan-Eric Virgin (alla m) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "För egen" och slutar med "kunna godtas" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen att uttagande av miljöavgifter i vissa fall är ett lämpligt sätt att använda ekonomiska styrmedel för att förhindra miljöförstöring och att miljöavgifter skall kunna läggas på sådan produktion som medför särskilt kostsam avfallshantering.

Av det skälet vill utskottet tillstyrka den del av regeringens förslag som avser kostnader som uppstår i samband med tillstånds- och koncessionsgivning enligt ML. Utskottet anser det skäligt att den sökande påtar sig de kostnader som exempelvis uppstår för att undersöka de villkor som tillstånd skall förenas med. Däremot anser utskottet starka skäl tala mot att en fortlöpande myndighetstillsyn beläggs med avgift. Enligt utskottets mening har den del av avgiften som tas ut årligen, och som skall täcka kostnaderna för tillsyn samt undersöknings- och utredningsverksamhet i enlighet med ML, direkt karaktär av produktionsskatt. Tillsyn av en lags efterlevnad är en normal del av ett myndighetsutövande som det allmänna bör bekosta. Vad här anförts innebär att utskottet delar den i motion 93 (m) framförda åsikten att det årliga tillsynsarbetet m. m. bör undantas från avgift. Utskottet vill framhålla att såväl Svenska kommunförbundet och ett flertal länsstyrelser också ställt sig skeptiska mot en dylik avgiftsbeläggning. Motionen tillstyrks alltså i dessa delar (yrkandena 6 och 7).

Såvitt avser de närmare reglerna för uttagande av prövningsavgift anser utskottet att den form för avgiftsuttag som regeringen valt och som innebär att avgift tas ut i förhållande till den tid som åtgår för hantering av de enskilda ärendena bör kunna godtas.

dels den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Utskottet förordar" och slutar med "yrkande 41" bort ha följande lydelse:

I överensstämmelse med det anförda förordar utskottet att riksdagen lämnar regeringen erforderliga bemyndiganden att besluta om avgifter för prövning enligt ML.

Givetvis kan - - - (lika med utskottet) - - - hithörande problem.

Vid bifall till vad utskottet här förordat krävs ingen ytterligare åtgärd med anledning av motion 100 (c) yrkande 41.

dels utskottets hemställan under 6 a) bort ha följande lydelse:

6. beträffande avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen

a) att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1983/84:93 yrkandena 6 och 7 i förevarande delar samt med avslag på motion 1983/84:100 yrkande 41 bemyndigar regeringen att besluta föreskrifter om avgift för kostnader i samband med tillståndsprövning enligt miljöskyddslagen i enlighet med vad utskottet förordat samt medge att regeringen överlåter åt förvaltningsmyndighet att meddela föreskrifter om sådan avgift.

10. Avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen (mom. 6 a)

Einar Larsson (c), Börje Stensson (fp) och Bertil Jonasson (c) anser att

dels den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "För egen" och slutar med "kunna godtas" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör miljöstörande verksamhet i princip bära de kostnader som åsamkas samhället och enskilda personer. Det gäller naturligtvis också prövning och tillsyn enligt ML. En sådan avgiftsfinansiering av tillsynen skulle ge möjlighet till en önskvärd decentralisering av tillsynsverksamheten till miljö- och hälsoskyddsnämnderna. Redan i dag finns denna möjlighet men bristande resurser gör att få kommuner har tagit över ansvaret.

Regeringen har i propositionen frångått naturvårdsverkets förslag om ett förenklat administrativt system för uttag av avgiften. Utskottet anser att det är angeläget att kostnaderna för tillsyn hålls nere, inte minst på grund av att det inte finns någon konkurrenssituation. Det finns emellertid mycket oklart i regeringens förslag till avgiftsuttag för prövning och tillsyn enligt ML. Som bl. a. framhållits av naturvårdsdirektören i Göteborgs och Bohus län betyder i förhållande till naturvårdsverkets förslag nu föreliggande förslag en betydande överflyttning av kostnader från större till mindre företag. Mindre företag kräver proportionellt större tidsåtgång eftersom flera arbetsmoment är nästan desamma oavsett företagets storlek och art.

Det torde inte vara att hysa några överdrivna farhågor om man anser att nu föreslaget avgiftssystem kan verka hämmande för nyetablering av åtminstone mindre företag. Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen ej bör bifalla förslaget utan i stället hemställa att regeringen återkommer till riksdagen med ett mera genomarbetat förslag. Utskottet delar sålunda den uppfattning som redovisas i motion 100 (c) yrkande 41.

dels den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Utskottet förordar" och slutar med "yrkande 41" bort ha följande lydelse:

Vad här anförts innebär att utskottet ej ansett sig kunna biträda i motion 93

(m) framlagda förslag om avgifter för prövning enligt ML (yrkandena 6 och 7 i berörda delar).

dels utskottets hemställan under 6 a) bort ha följande lydelse:

6. beträffande *avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen*

a) att riksdagen med avslag på regeringens förslag och motion 1983/84:93 yrkandena 6 och 7 i förevarande delar som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:100 yrkande 41.

11. Avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen (mom. 6 b)

Einar Larsson (c), Arne Andersson i Ljung (m), Hans Wachtmeister (m), Jens Eriksson (m), Börje Stensson (fp), Jan-Eric Virgin (m) och Bertil Jonasson (c) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Som anförs" och på s. 12 slutar med "ifrågavarande slag" bort ha följande lydelse:

Som anförs – – – (lika med utskottet) – – – ifrågavarande slag. På en punkt bör generell eftergift kunna medges, nämligen i fråga om musselodling som inte synes ha sådana miljöförorenande effekter att en miljökontroll är nödvändig. En sådan kontroll skulle f. ö. få inrikta sig på några tusental ton odlade musslor, medan möjlighet saknas att kontrollera eller påverka hundratusentals ton vilda musslor som växer utefter vår västkust.

dels den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "ytterligare åtgärd" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör riksdagen – i den mån desamma inte besvarats i det föregående – lämna motionerna 56 (c), 59 (s), 98 (fp) och 99 (m) utan ytterligare åtgärd.

dels utskottets hemställan under 6 b) bort ha följande lydelse:

6. beträffande *avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöskyddslagen*

b) att riksdagen i fråga om avgiftseftergift för musselodling som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1983/84:56, 1983/84:59, 1983/84:98 och 1983/84:99 samt i övrigt lämnar ifrågavarande motioner utan ytterligare åtgärd.

12. Täktavgifter (mom. 7)

Arne Andersson i Ljung, Hans Wachtmeister, Jens Eriksson och Jan-Eric Virgin (alla m) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet biträder" och på s. 13 slutar med "återstående delar)" bort ha följande lydelse:

Utskottet biträder jordbruksministerns förslag att en täktavgift nu bör införas för att finansiera samhällets kostnader för prövning av täktverksamheten. Däremot tar utskottet avstånd från tanken att den fortlöpande myndighetstillsynen skall beläggas med avgift. Tillsynen av en lags efterlevnad är enligt utskottets mening en normal del av ett myndighetsutövande som det allmänna bör bekosta.

Utskottets ställningstagande innebär att utskottet tillstyrker motion 93 (m) yrkandena 6 och 7 i förevarande delar samt avstyrker motion 100 (c) yrkande 42 med begäran om nytt förslag till avgiftssystem.- Utskottet föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om erforderliga föreskrifter om täktavgift m. m. i överensstämmelse med vad utskottet anfört.

dels utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. *beträffande täktavgifter*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och motion 1983/84:93 yrkandena 6 och 7 i återstående delar samt med avslag på motion 1983/84:100 yrkande 42 bemyndigar regeringen att besluta föreskrifter om täktavgift i enlighet med vad utskottet förordat samt medge att regeringen överläter åt förvaltningsmyndighet att meddela bestämmelser om sådan avgift.

13. **Täktavgifter (mom. 7)**

Einar Larsson (c), Börje Stensson (fp) och Bertil Jonasson (c) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet biträder" och på s. 13 slutar med "återstående delar)" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det av regeringen föreslagna avgiftssystemet uppbyggt så att det stimulerar till större uttag. Mot bakgrund dels av att prövnings- och tillsynskostnaderna är olika stora för olika materialslag, dels att avgiften också avses finansiera inventeringar av vissa material anser utskottet att en differentiering av avgiften är lämpligare. Det är vidare angeläget att avgiftssystemet får en obyråkratisk utformning. Utskottet anser att riksdagen ej bör bifalla förslaget utan i stället hemställa att regeringen återkommer till riksdagen med ett mera genomarbetat förslag. Utskottet ansluter sig sålunda till den i motion 100 (c) redovisade uppfattningen i nu förevarande hänseende (yrkande 42).

Utskottets ställningstagande innebär att utskottet avstyrker bifall till motion 93 yrkandena 6 och 7 i berörda delar.

dels utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *täktavgifter*

att riksdagen med avslag på regeringens förslag och motion 1983/84:93 yrkandena 6 och 7 i återstående delar som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:100 yrkande 42,

14. Miljöavgift på bekämpningsmedel och handelsgödsel (mom. 8)

Arne Andersson i Ljung, Hans Wachtmeister, Jens Eriksson och Jan-Eric Virgin (alla m) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "För egen" och på s. 14 slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

I den moderata kommittémotionen 93 framhålls att det är angeläget att den miljöpåverkan som kan komma av jordbruksnäringens användning av kemikaliska medel följs med stor noggrannhet. Det är emellertid inte entydigt fastställt att normalförbrukningen av dessa medel vid normalt bedrivet jordbruk är för hög. Användarna – jordbrukarna – har ett legitimt intresse av att tillföra grödorna näringsämnen och begränsa förekomsten av ogräs och växtskadegörare. Detta intresse har producenter och konsumenter gemensamt. Goda skördar med hög kvalitet är således en målsättning. För producenterna finns såväl ett ansvar för marken som ett intresse att begränsa produktionskostnaderna. Detta i sig är en garanti för att någon generell överanvändning av bekämpningsmedel eller handelsgödsel inte sker.

Motionärerna anser inte att de motiv som regeringen anger för införande av ifrågakvarande avgift är relevanta. Enligt motionärernas mening är också förslaget om införande av avgift på bekämpningsmedel och handelsgödsel endast en omskrivning för införande av en ny skatt.

Utskottet delar helt den uppfattning som kommer till uttryck i motion 93 i här berörda avseende. Enligt utskottets mening är lösningen på de allmänna ekonomiska problemen i vårt land i det mycket besvärade ekonomiska läge som jordbruket befinner sig i inte nya eller höjda skatter. Utskottet anser att regeringens planer på införande av en miljöavgift på handelsgödsel och bekämpningsmedel bestämt bör avvisas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *miljöavgift på bekämpningsmedel och handelsgödsel*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:93 yrkande 8 och med anledning av motion 1983/84:100 yrkande 44 samt med

avslag på motion 1983/84:100 yrkande 43 och motion 1983/84:103 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

15. Miljöavgift på bekämpningsmedel och handelsgödsel (mom. 8)

Einar Larsson och Bertil Jonasson (båda c) anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "För egen" och på s. 14 slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

I centerpartiets partimotion 100 framhålls att det kan riktas många invändningar mot förslaget att införa en generell avgift på handelsgödsel. I första hand måste den betraktas som en ny skatt eftersom den inte finansierar några kostnader som samhället har i dag, ej heller kommer att användas för riktade åtgärder. Trots att avgifterna kommer att höja produktionskostnaden för dem som använder handelsgödsel är avsikten att detta inte skall få kompenseras genom höjda konsumentpriser. Priserna på handelsgödsel har fördubblats på tre år. Det vore enligt motionärernas mening orimligt om någon compensation ej skall få tas ut och saknar motsvarighet inom andra näringar. Ökade kostnader, bl. a. den förordade handelsgödselavgiften, kan leda till att jordbruk och trädgårdsnäring tvingas använda kemikalier i ökad utsträckning för att kunna täcka de ökade utgifterna.

När det gäller handelsgödsel handlar miljöeffekterna i själva verket om växtnäringens problem med urlakning av såväl handelsgödsel som stallgödsel. Detta kan åtgärdas med bl. a. ökad rådgivning i enlighet med bl. a. naturvårdsverkets rekommendationer.

Motionärerna anser det vara motiverat med en avgift på bekämpningsmedel i enlighet med propositionen, om medlen från avgiften används till forskning om alternativa bekämpningsmetoder. Motionärerna anser också att avgiften måste ge utrymme för compensation.

Utskottet delar motionärernas uppfattning och vill därför avvisa förslaget om att införa en miljöavgift på handelsgödsel. En avgift på bekämpningsmedel synes kunna accepteras, om medlen används till forskning om alternativa bekämpningsmetoder. Som anförs i motion 103 (c) bör medlen även kunna användas inom jordbruksprisregleringen.

dels utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *miljöavgift på bekämpningsmedel och handelsgödsel*

att riksdagen med bifall till motion 1983/84:100 yrkandena 43 och 44 samt med anledning av motion 1983/84:93 yrkande 8 och motion 1983/84:103 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilt yttrande

Avgifter på miljövårdsområdet (mom. 6-8)

Börje Stensson (fp) anför:

Användande av avgifter som styrmedel i syfte att medverka till en bättre miljövård ställer jag mig i princip positiv till. Att jag trots detta inte ansett mig kunna biträda det av regeringen nu framlagda förslaget om avgifter för prövning och tillsyn enligt ML och täktavgifter beror på att regeringens förslag, som så starkt avviker från naturvårdsverkets, enligt min mening är behäftade med betydande brister. Detta har bl. a. påtalats av företrädare för naturvårdsdirektörerna, som ju torde få anses väl insatta i hithörande frågor.

När det gäller miljöavgift på bekämpningsmedel och handelsgödsel delar jag i princip den i motion 103 (c) uttryckta uppfattningen att de ökade avgifter som man enligt uttalanden i propositionen vill ta ut på jordbrukskemikalier bör användas inom jordbruksprisregleringen och forskningen och därmed komma jordbruket till godo. Att jag inte nu ställt något yrkande härom beror på att det enligt min mening är lämpligt att ta definitiv ställning till sakfrågorna när förslagen ligger på riksdagens bord.

Det torde sålunda bli tillfälle att återkomma till frågorna under såväl förevarande avsnitt som andra delar av propositionen i samband med kommande behandling av budgetpropositionen 1984 eller i annat sammanhang.

